Komentar čitatelja

Više tekstova poput onog o dobu grafena

Valja odati priznanje uredništvu Obzora (28. 6. 2014.) što je objavilo tako opširan tekst Z. Vitasa o dobu grafena. Možda bih poželio da je autor napisao da je atomski sloj grafena debljine 0,1 nm, dakle debeo je kao jedan atom. Tekst je uspjela kombinacija tekstova tvrtke BASF i naših autora. Ideja vrijedna priznanja. Međutim iz tekstova stručnjaka multikompanije BASF nazire se nesigurnost o procjenama potencijalnih rizika od djelovanja nanočestica. Treba naglasiti, nema nijedne ljudske djelatnosti koja nema svojih dobrih i loših strana. U predavanju na Institutu Ruđer Bošković u siječnju 2002. o potencijalima i problemima nanotehnike (nanotehnologija je sveobuhvatna znanost o isprepletenosti nanotehnike, gospodarstva i društva) upozoreno je na potencijalnu opasnost od slobodnih nanočestica (Nanotehnika - na granicama fizičkog svijeta, Vjesnik, 23. 3. 2002.). Poučen iskustvima o problemima s azbestom, uveo sam naziv za novu bolest kao posljedicu djelovanja nanočestica, nanooza (Vjesnik, 10. 6. 2008.). Tri mjeseca kasnije upoznao sam prof. A. Grozdanov iz Makedonije, znanstvenicu koja je oboljela od te bolesti. Ona je sama opisala svoj slučaj u časopisu Polimeri (3/2008.) u kategoriziranom radu: Personal experience regarding nanoosis (Osobno iskustvo o nanoozi). U članku Nanomaterijali i nanoproizvodi – mogućnosti i rizici, autorica prof. M. Ivanković, analizirajući pisanje o rizicima nanoehnike (Polimeri, 1/2011.), došla je do sljedećih rezultata. Dok se rizici od nanotehnike 2002. spominju tek u nekoliko slučajeva, 2010. bilo je objavljeno oko 170 radova. Dakle, zna se više nego što to proizlazi iz izjava stručnjaka BASF-a. Valja zaključiti, grafeni pružaju velike mogućnosti u daljnjem razvoju tehnike. Nema proizvodnje bez rizika, pa ni u nanotehnici. Zna se već nešto o kratkoročnim utjecajima na zdravlje, ali na dugoročne rezultate treba još pričekati. Zato oprez od nanooze nije zanemariv.

U svakom slučaju, treba pozdraviti članak Z. Vitasa i bilo bi dobro kada bi se o sličnim temama češće pisalo, npr. u Obzoru.

Igor Čatić, Zagreb